

5. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29 листопада 2001 року № 2866-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 10. – Ст. 78.
6. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
7. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №29. – Ст. 238.
8. Основи засади грошово-кредитної політики на 2010 рік: Рішення Національного банку України від 10 вересня 2009 р № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: bank.gov.ua.
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 93 Конституції України, частини першої статті 35 Закону України «Про бюджетну систему України» (справа про зміни до закону про бюджет): Рішення Конституційного Суду України від 17 травня 2001 року № 5-рп/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: portal.rada.gov.ua.
10. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 червня 2001 р. № 2664-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 1. – Ст. 1.
11. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1070/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: portal.rada.gov.ua.
12. Огляд ринків фінансових послуг та підсумки діяльності небанківських фінансових установ, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснюється Держфінпослуг, за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dfp.gov.ua.
13. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: bank.gov.ua.
14. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 року № 1057-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 47-48. – Ст. 372.
15. Директива 2006/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 14 червня 2006 року «Про започаткування та здійснення діяльності кредитних установ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

УДК 347.232.1

ЩОДО ПРОБЛЕМИ НЕДРУЖНЬОГО ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ (МОЖЛИВА СХЕМА НЕДРУЖНЬОГО ПОГЛИНАННЯ НАСК «ОРАНТА»)

*Турченко О.Г., к.ю.н., доцент кафедри конституційного і міжнародного права Донецького національного університету
Гайворонська Ю.Р., Донецького національного університету*

Більшість спеціалістів в сфері протидії рейдерству вважають, що рейдерського нападу краще запобігти, ніж у ньому перемогти. Тобто, набагато вигідніше вибудувати превентивну схему протидії недружнім поглинанням до того, як твоя компанія отримає нагоду «помірятися силами» з представниками недружнього поглинання чи так званими рейдерами. Абсолютна більшість поглинань формально базується на помилках акціонерів або менеджменту підприємства при управлінні останнім. При правильному розрахунку, захоплення підприємства обходиться дешевше, ніж законна купівля його акцій. Слід зазначити, що часто те, що ззовні видається як корпоративний конфлікт, звичайний господарський чи трудовий спір, - прояв рейдерської атаки.

Проблема рейдерських поглинань за останні роки набула великої популярності серед представників юридичної, економічної професій та простих громадян нашої країни. Більшість авторів (М.Арманова, А.Кінаха, В.Крутова, В.Куц, В.Картавцева та ін.) розглядають історію виникнення поняття рейдерства, його відмінності від проведення злиття та поглинання на Заході, методи діяльності рейдерів та рейдерських об'єднань, схеми захоплення підприємств та методи протидії цим захопленням. При чому багато авторів пропонують досить чіткі та придатні до застосування методи протидії недружньому поглинанню.

Пропонуємо розглянути актуальну проблему недружніх поглинань в трохи іншій площині, а саме – через аналіз оприлюднених у електронних ЗМІ даних про дії WEST MIDLANDS HOLDINGS CORP., ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа» щодо НАСК «Оранта» [1, 2, 3, 4, 5, 6] дослідити можливу схему недружнього поглинання Національної акціонерної страхової компанії (НАСК) «Оранта» і виділити його конкретні методи і заходи.

Відповідно до мети завданнями є:

1. Проаналізувати дії WEST MIDLANDS HOLDINGS CORP., ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа» щодо поглинання ними НАСК «Оранта»;
2. Визначити, чи є в діях WEST MIDLANDS HOLDINGS CORP., ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа» ознаки рейдерського захоплення.

Методологічною основою дослідження стала сукупність загальнонаукових та спеціально-галузевих методів та принципів. У ході дослідження авторами застосовано низку таких загальнонаукових методів дослідження, як діалектичний, перехід від загального до особливого та конкретного, а також системний, історичний та метод порівняльно-правового аналізу. Використання цих методів надало можливість здійснити максимально різнобічне дослідження обраної проблеми.

У корпоративному праві США та Західної Європи терміном «рейдер» позначається особа, яка починає активно скуповувати акції чужої компанії з метою її поглинання, шляхом отримання контрольного пакету [7]. У своєму класичному визначенні рейдер, використовуючи заходи з придбання чужої компанії, не порушує закон, а діє лише всупереч волі її керівництва та контролюючих акціонерів. В Україні рейдерством визначається доволі широкий спектр акцій, від звичайного законного недружнього поглинання, до бандитського захоплення підприємства. Для того, щоб якось упорядкувати поняття рейдерства, об'єднуючи в ньому необ'єднане, використовуються різноманітні класифікації: «біле», «сіре», «чорне» [8, с.98].

Для кращого дослідження обраної теми, та задля визначення до якого з видів належить наш приклад поглинання, слід звернутися до практичного боку цього питання.

26 липня 2012 року відбулась прес-конференція НАСК «Оранта», присвячена ситуації, яка склалася в інформаційному просторі навколо імені компанії. Голова правління Ігор Пугачов охарактеризував цю ситуацію як спроби недружнього поглинання або рейдерства. НАСК «Оранта» вважає, що організаторами рейдерської атаки узгоджено виступили WEST MIDLANDS HOLDINGS CORP., ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа» та звернулася до МВС України з проханням перевірити наявні факти і з'ясувати, хто стоїть за масштабною негативною інформаційною атакою. Також, в ході прес-конференції НАСК «Оранта» спростувала чутки про продаж своїх акцій компанії West Midlands Holdings Corp.

В ході вивчення наявних в інтернет-виданнях матеріалів було зазначено неабиякий інтерес до НАСК «Оранта» з боку компанії West Midlands Holdings Corp., ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа». Цей інтерес та дії West Midlands Holding Corp, ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа», спрямовані на отримання контрольного пакету акцій, спонукають до роздумів: а якщо саме ці компанії розпочали дії щодо ворожого (недружнього) поглинання. Що ж саме відбувається з НАСК «Оранта»? Чи

містять дії West Midlands Holdings Corp. та його прибічників ознаки рейдерського захоплення? Характерно, як зазначає автор матеріалу [2, 4, 5], що вже на наступного дня всі вищезазначені фігуранти можливої рейдерської атаки фактично визнали свою причетність.

Розглянемо дії West Midlands Holdings Corp. (з сприянням з боку ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа») щодо НАСК «Оранта» через загальну методологію проведення рейдерських операцій.

Збір інформації (найважливіший підготовчий етап атаки рейдера). Проводиться в умовах секретності і триває від двох місяців до одного року, залежно від особливостей фінансово-господарської діяльності й ефективності діяльності її служби безпеки. Рейдери працюють зазвичай за одним сценарієм, що починається зі збору й аналізу відкритої і загальнодоступної інформації, що міститься в мас-медіа, інтернеті, рекламних продуктах і на слуху серед пересічних громадян і працівників підприємства-жертви.

West Midlands Holding Corp. легко могла отримати інформацію про НАСК «Оранта» з офіційного сайту підприємства, ЗМІ та інших ресурсів.

Що стосується інформації з обмеженим доступом, конфіденційної інформації, то механізм отримання залежить від того, на що спрямований рейдерський напад: нерухомість, земельну ділянку чи інше. Чинне законодавство не повно визначає юридичну сутність інформації з обмеженим доступом, таємної інформації, таємниці. Юридично значуща таємниця лежить в основі виникаючих певних відносин. Відомості або інформація, що становлять таємницю, повинні розцінюватися як об'єкт правовідносин, що реалізуються і існують у формі суспільних відносин щодо їх захисту або використання. Характер суспільних відносин лежить в основі видової класифікації інформації з обмеженим доступом.

При цьому критерії для віднесення інформації до категорії конфіденційною, які особливо корисні в ідентифікації конфіденційної інформації в торгівлі або промисловості, були запропоновані ще в 1978 році сером Робертом Мегарі у справі «Томас Маршал проти Жінел». Окремі англійські, американські судді вважають, що конфіденційною може вважатися будь-яка інформація, за винятком тієї, яка має істотне значення для громадської безпеки і належного відправлення правосуддя, стосується серйозних злочинів, що загрожують державній безпеці країни [10, с. 56-57].

West Midlands Holding Corp. та Група компаній «ІНЭКО» в інтерв'ю зазначили, що планують об'єднати зусилля з іншими акціонерами НАСК «Оранта» задля отримання інформації про фінансово-господарську діяльність даної страхової компанії. На їх думку – це надасть можливість збільшити прозорість фінансового стану страхової компанії.

Таким чином, починає прослідковуватися інтерес West Midlands Holding Corp. (а також, ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа») до НАСК «Оранта».

Атака (розробляється індивідуально для кожного підприємства з передбаченням необхідної корекції).

Тривалість етапу – від одного дня до кількох років, залежно від зусиль протидії жертви.

На цьому етапі, компанія West Midlands Holdings Corp. офіційно оголосила про завершення юридичного оформлення своїх намірів відносно подальшої концентрації акцій страхової компанії (компанія продовжує переговори з іншими акціонерами НАСК «Оранта» про подальше придбання акцій страхової компанії).

Компанія West Midlands Holdings Corp., за ствердженням автора статті інтернет-видання [3], буде продовжувати діяти виключно в рамках чинного законодавства України і домагатися від керівництва ВАТ "НАСК" Оранта "надання інформації, необхідної для отримання в Антимонопольному комітеті України дозволу на концентрацію.

Таким чином, на цьому етапі West Midlands Holdings Corp. було проведено низку необхідних успішних заходів задля отримання акцій НАСК «Оранта».

Піар рейдера. Для досягнення своєї мети рейдери вдаються до тактики інтриг, змов, маніпулювання громадською думкою тощо. Відбувається проведення потужної компанії в засобах масової інформації, направленої на дискредитацію керівництва підприємства, його основних акціонерів.

26 липня 2012 року голова правління заявив про звернення страхової компанії до МВС України з проханням з'ясувати хто стоїть за «масштабною негативною інформаційною атакою». Розслідування органами МВС ще не закінчено.

Автори не можуть стовідсотково стверджувати про причетність West Midlands Holding Corp. (а також, ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа») до цього «Чорного піару». Але, відповідно до інтерв'ю представників цих компаній, наданих «Коммерсант-Україна», вони фактично визнають свою причетність до інформаційної атаки на НАСК «Оранта» [3, 4].

Таким чином, щодо НАСК «Оранта» на цьому етапі проведено такі дії:

1. У компанії повідомили, що з 19 липня її клієнти отримують sms-повідомлення, в яких повідомляється, що клієнтові необхідно прийти до найближчого відділення компанії для отримання виплати. При цьому значна частина повідомлень була направлена страхувальникам, у яких навіть ще не було страхових випадків, або по страхових випадках, за якими «Оранта» вже виплатила відшкодування. У «Оранті» спростовують своє відношення до цієї розсилки.

2. Більш того, за словами голови правління НАСК «Оранта» Ігора Пугачова, протягом останніх п'яти тижнів в інтернеті з'являються анонімні публікації, в яких використані недостовірні або перекручені факти про компанію. Частина цієї інформації була розміщена на комерційній співробітниками ТОВ «Контекст-Медиа».

На даному етапі в оприлюднених матеріалах електронних ЗМІ припиняє прослідковуватися схема дій поглинання West Midlands Holding Corp. ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа» щодо НАСК «Оранта».

Згідно з стандартною схемою рейдерського захоплення, ця ситуація має два варіанти розвитку:

1. Поглинання НАСК «Оранта» продовжиться та будуть пройдено наступні етапи: протистояння між підприємством-жертвою та рейдером, легалізація рейдера, завершення захоплення управління, ознайомлення рейдера з результатами цього захоплення та підсумки рейдерської роботи.

Операції щодо НАСК «ОРАНТА» можуть оголошуватися та відкликатися, тривати місцями і не мати результату, перетворюватися на тривалі корпоративні війни тощо.

Результатом цього варіанту розвитку справ стане перехід контрольного пакету акцій до компаній-поглиначів та отримання безмежних можливостей щодо управління НАСК «Оранта».

Слід зазначити, що в результаті класичної операції поглинання підприємство (об'єкт поглинання) зберігає статус юридичної особи, існуючу правову форму організації бізнесу, однак змінюються суб'єкти контролю над ним, тобто власники, які контролюють підприємство [11].

Щодо форм можливої інтеграції цієї компанії, вони поділяються на такі види: конгломерат, спільне підприємство, консорціум, холдинг, альянс, синдикат, картель.

Найімовірнішим варіантом для НАСК «ОРАНТА», як представляється, є потрапляння до холдингу. Холдинг – компанія, яка має контроль над іншими (дочірніми) компаніями. Розрізняється жорсткий і м'який холдинг. У випадку з жорстким головна компанія контролює всі структури, що входять до нього. У м'якому холдингу субординація дочірніх компаній здійснюється за феодалним принципом: васал мого васала – не мій васал.

2. Другий варіант розвитку ситуації характеризується припиненням рейдерської атаки та заходів щодо поглинання НАСК «Оранта», внаслідок:

- втрати інтересу компаній West Midlands Holding Corp. ТОВ «Інвестиційна група «ІНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа» щодо НАСК «Оранта»;

- виявлення правоохоронними органами в діях цих компаній ознак злочинних протиправних дій та доказів, які підтверджують протиправність цих дій.

ВИСНОВОК. Таким чином, згідно з проведеним аналізом дій WEST MIDLANDS HOLDINGS CORP., ТОВ «Інвестиційна група «ИНЕКО» та ТОВ «Контекст-Медиа» щодо можливого поглинання ними НАСК «Оранта», можна констатувати, що в їх діях містяться ознаки рейдерського захоплення, а саме такого виду як «сіре рейдерство», тобто такого, що не містить явно протиправних дій і балансує на межі закону.

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуто та проаналізовано, на підставі оприлюднених у електронних ЗМІ даних, можливу схему недружнього поглинання НАСК «Оранта», виявлено конкретні методи і заходи цього поглинання, та визначено можливі наслідки завершення поглинання. Методологічною основою дослідження цієї теми стала сукупність загальнонаукових та спеціально-галузевих методів та принципів.

Ключові слова: рейдерство, методи і заходи недружнього поглинання.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены и проанализированы, на основании обнародованных в электронных СМИ данных, возможная схема недружественного поглощения НАСК «Оранта», выявлены конкретные методы и способы этого поглощения, и определены возможные последствия завершения поглощения.

Ключевые слова: рейдерство, методы и способы недружественного поглощения.

SUMMARY

This article presented and analyzed a possible scheme of the hostile takeover of National Joint Stock Insurance Company "Oranta", identified specific methods and techniques of this absorption, and identifies possible consequences of a complete absorption.

It is based on promulgated in electronic media information.

Keywords: raiding, methods and measures hostile takeover.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. ЗМІ про спробу недружнього поглинання НАСК «Оранта» / прес-релізи [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.oranta.ua/light/ukr/pressroom_record.php?news_id=1314
2. НАСК "Оранта" стала об'єктом спроби недружнього поглинання або рейдерства / Свидров А. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://uaonline.com.ua/novyny_25372.html
3. West Midlands Holdings и "Инэко" отрещиваются от рейдерской атаки на "Оранту" [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://delo.ua/finance/west-midlands-holdings-i-ineko-otkreschivajutsja-ot-rejderskoj-ata-182038/>
4. НАСК "Оранта" о попытках дискредитации компании [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://tristar.com.ua/1/art/nask_oranta_o_popytkah_diskreditatsii_kompanii_28601.html
5. West Midlands Holdings Corp. завершила сделку по покупке более 10% акций ОАО "НАСК "Оранта" / прес-релізи [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://ukranews.com/ru/news/press_release/2012/09/06/78320
6. West Midlands Holding Corp после приобретения 11,29% акций получит контроль над НАСК "Оранта" [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://forinsurer.com/news/12/07/18/27771>
7. Спасибо-Фатеева И.В. Рейдерство: розуміння, види, небезпека та способи боротьби // Вісник господарського судочинства. – 2008. - №4. – С. 46-53.
8. Дічек О. Рейдерство в Україні: правові ознаки і шляхи запобігання / О.Дічек, Ю.Нікітін // Економіка і право. - 2008. - № 5. - С. 98-99.
9. Пілягін О.В. Рейдерство: загальна характеристика, окреслення проблеми та шляхи боротьби / Пілягін О.В., Іващенко Я.М. та ін. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/25_DN_2008/Pravo/29201.doc.htm
10. Турченко О.Г. Правовое регулирование информационной безопасности в Украине: Монография. – Донецк, 2010. – 228с.
11. Андрущенко І. Альянс компаній через механізм злиття і поглинання як основна форма їх інтеграції // Право України. - 2011. - № 7. - С. 175-181.

УДК: 343.2.01: 351.74

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Хараберюш І.Ф., доцент, д.ю.н., начальник кафедри спеціальної техніки, інформатики та інформаційних технологій Донецького юридичного інституту МВС України

Хараберюш О.І., к.ю.н., старший викладач кафедри оперативної-розшукової діяльності Донецького юридичного інституту МВС України

Підхід до формулювання принципів правоохоронної діяльності в сучасній юридичній науці остаточно не визначений. З позицій різних авторів система принципів кримінального процесу трактується неоднозначно. Дискусія з цього питання ніколи не припинялася, що говорить про надзвичайну його актуальність для функціонування і розвитку кримінального судочинства в нерозривному зв'язку з загальноновизнаними принципами і нормами міжнародного права.

Разом з тим принципи і правила застосування спеціальної техніки у правоохоронній діяльності повинні цілком відповідати призначенню кримінального судочинства, його принципам і гарантіям прав людини і громадянина. Інакше її застосування при проведенні слідчих дій або оперативно-розшукових заходів виявиться незаконним, а отримані при цьому докази не матимуть юридичної чинності.

Питанню удосконалення принципів кримінального процесу, визначенню їхньої кількості і класифікації присвячені праці таких науковців, як В.М. Биков, Л.Т. Ульянова, О.С. Кобликов, М.О. Громов, В.П. Божьев, П.О. Лупинська, В.М. Тертишник, С.П. Щерба. Крім кількісних розходжень у системі принципів кримінального процесу маються також і різноманітні способи їхньої класифікації, що, на наш погляд, можна охарактеризувати як однорівневі і дворівневі.

Метою статті є аналіз основних принципів використання спеціальної техніки щодо забезпечення прав та свобод людини і громадянина.

Аналізуючи дослідження вказаних вище авторів [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8], ми прийшли до висновку, що принципи кримінального процесу повинні забезпечувати права і свободи людини і громадянина і складають цілісну, логічно і структурно зв'язану систему, визначити яку простим їх перерахуванням не представляється можливим. Тому кращою є система кримінального судочинства, заснована на багаторівневій класифікації, оскільки вона дозволяє виділити не тільки самі принципи кримінального судочинства, але і джерела, з яких дані принципи витікають, простежити їхній розвиток і взаємодію, осмислити перспективи і зробити прогнози на майбутнє.

Аналогічний підхід, на наш погляд, необхідно застосувати і до вироблення принципів використання спеціальної техніки у правоохоронній діяльності з метою унеможливлення порушень прав і свобод людини і громадянина, а саме, класифікувати їх на основі закріплених у законі принципів кримінального судочинства.

Ми вважаємо, що система принципів застосування спеціальної техніки у правоохоронній діяльності може бути представлена трьома групами:

1. Загальноправовими (конституційні, міжнародно-правові) принципами в області прав і свобод людини і громадянина, що є